

Kapronczay Károly

Lengyelek Magyarországon

A lengyel függetlenség elvesztése új tartalommal telítette a sok évszázadra visszatekintő magyar–lengyel kapcsolatokat, s nemcsak azzal járt, hogy a rokonszenv felfokozódott, jócskán kitágult a kölcsönös érdeklődés köre is. A lengyel állam általános politikai és gazdasági hanyatlása a XVIII. században felgerjesztette a szomszédos nagyhatalmak – Ausztria, Poroszország és Oroszország – területszerző étvágját, s 1772–1796 között háromszor is megosztották a történeti Lengyelország területén. A lengyel hazafiak a XIX. század elején a napóleoni háborúktól remélték, hogy helyreállíthatják az egységet, de Napóleon bukása megpecsételte a benne bízók sorsát. A bécsi kongresszuson (1815) a Szent Szövetség – az angolok kivételével az összes európai uralkodó szövetsége – végleg döntött a lengyel kérdésben: a gazdaságilag fejlett nyugati részek Poroszországhoz (Poznani Nagyhercegség), a középső és a keleti területek Oroszországhoz (Lengyel Királyság) kerültek. Galíciát Ausztria kapta meg. Az egykori államiságot a három nagyhatalom felügyelete alá helyezett Krakkói Köztársaság képviselte

Ezek a területek ettől fogva eltérő módon fejlődtek. Hatalmas arányokat öltött a kivándorlás. A porosz uralom alatt élő lengyelek sorsa az egyre erősödő németesítéstől függött, s például Bismarck alatt teljes gazdasági jogsítoztottságban éltek. Látszólag még az autonóm Lengyel Királyság volt a legkedvezőbb helyzetben, mert ezt csak a lengyel királlyá választott cár személye és a királyságban tartózkodó orosz ka-

tonaság fűzte a cári birodalomhoz. De mivel ez az autonómia a cári önkényuralmi rendszerrel ellentétes kormányzási formának számított, az elkövetkező másfél évtizedben fokozatosan megszigorították az Oroszországhoz fűződő kapcsolatokat. Ez egyre nagyobb ellenállásra sarkallta a Lengyel Királyság alattvalóit. A gazdaságilag elmaradott Galíciában nem korlátozták a nemesség jogait és anyanyelvűségét, ezért ott az emberek viszonylag békés körülmények között élhettek.

Az emigráció útjai. A lengyelek persze nem tudtak belenyugodni helyzetükbe. Mindig érzékenyen reagáltak a nemzetközi politika rezdüléseire, s minden alkalmat megragadtak, hogy sorsukon változtassanak. 1830 novemberében felkelés tört ki a Lengyel Királyságban. Ennek közvetlen előzménye Oroszországnak az autonómia megszüntetésére irányuló, alkotmánykorlátozó kísérlete volt.

A lengyel függetlenség elvesztése új tartalommal telítette a sok évszázadra visszatekintő magyar–lengyel kapcsolatokat. A reformkorban a lengyelek iránti rokonszenv – az emberbaráti megnyilvánulásokon és a menekültek befogadásán felül – mindig politikai színvallást is jelentett. A felkelés kitörése után a vármegyék gyűjtéseket és jótékonyági bálákat rendeztek, anyagi eszközökkel siettek a lengyelek megsegítésére. Bars vármegye közgyűlése feliratban kérte I. Ferenc királyt, hogy nyújtson támogatást a szabadságukért harcoló lengyel felkelőknek. Az ifjúság körében divattá vált a lengyel

viselet, és sokan átszöktek a határon, hogy harcolhassanak a felkelők oldalán. A lengyel ügyet az ellenzék vezetői – Deák, Kölcsey, Eötvös, Kossuth – nyíltan támogatták, s ez nagy aggodalmat keltett Bécsben. Ausztria nem kívánt beleavatkozni az eseményekbe, idegesen figyelte azokat, mert jóllehet a nemesi felkelés csak az orosz fennhatóság alatt levő területekre terjedt ki, s nem hirdetett meg általános felkelést a parasztság körében, mégis óriási visszhangra talált a másik két megszállt lengyel területen is.

1831 májusában azonban a lengyel felkelők Osztrolenkánál súlyos vereséget szenvedtek. Az orosz csapatok bevonultak Varsóba, s a bukást véres megtorlás követte. A lengyel történetírás az 1830. évi felkelés politikai menekültjeit a „nagy emigráció” néven tartja számon. Az emigránsok legjavát nemesek, katonák, kisebb részét értelmiségiek adták. Nyolc-kilencezer lengyel felkelő menekült Franciaországba és Angliába, kisebb arányban Belgiumba, Svájcba és az Egyesült Államokba, mégpedig Galicián és Magyarországon át.

A lengyelek menekülését Magyarországon mindenütt segítették. A bécsi rendőrhatóságok, állítólagos lengyel felforgatók ellen kutatva, vizsgálatot rendeltek el. Reviczky kancellár pedig nyilvántartást készített a lengyeleket befogadó magyar nemesekről és városokról. Sok helyen házkutatást tartottak, de a vármegyék tiltakozása miatt ezzel hamarosan fel kellett hagyniuk. A rendőrség által körözött lengyeleket „nem találták meg”, holott azok nyilvános kávéházakban is szabadon mutatkoztak, élvezve a lakosság rokonszenvét és támogatását. A nagy emigráció első hullámából viszonylag mégis kevesen maradtak hazánkban, főleg Pesten, Pozsony-

ban és a nagy felvidéki városokban, így Bártfán, a magyarországi lengyel emigráció központjában.

Ausztria és Oroszország 1834-ben kölcsönös kiadatási megállapodást kötött egymással, de annak érvényesége csak korlátozott mértékben vonatkozott a Magyar Királyságra. Így a Galiciában menedéket kapó lengyel felkelők is átjöttek Magyarországra. Például Jerzy Bulharyn – Adam Czartoryskinek, a lengyel emigráció konzervatív szárnya vezetőjének egyik megbízottja – egészen 1848-ig zavartalanul élt hazánkban saját nevéen, miközben Galícia kormányzója kétszer (1838, 1841) kérte a magyar vármegyéktől kiadatását. Bécs joggal vélte úgy, hogy a magyar vármegyék semmibe veszik a lengyelekkel kapcsolatos intézkedéseit, s a rendőrhatóságok előtt szándékosan eltitkolják jelenlétüket. Bécsnek főleg az idegesítette, hogy 1833-tól a lengyel emigránsok számítottak a magyarok rokonszenvére, s hogy megbízottai és Czartoryski küldöttei szabadon mozoghattak Magyarországon. Szinte példa nélküli esetként emlegették, hogy Janusz Woronicz, Czartoryski képviselője, Pesten folytatott tárgyalásokat Teofil Modejewskivel az emigráció konzervatív és demokrata szárnyának megegyezéséről.

De nemcsak Czartoryski képviselői mozoghattak nyugodtan és veszély nélkül hazánkban. A demokrata szárny vezetőjéhez, Joachim Lelewelhez közel álló Ludwig Zaliwski ezredes és tisztjei szintén többször megfordultak Pesten, propagandát folytattak honfitársaik között a Felvidéken és Galiciában, tárgyalásokat folytattak a magyar ellenzék vezetőivel. Az emigráció két szárnya különben is arra biztatta az otthon és külföldön szervezett összeküvésben részt vevő lengyeleket, hogy Magyarországra meneküljenek.

Barátsággal és részvétellel. Krakóban 1846-ban robbant ki felkelés. A forradalmi demokraták Bécs ellen, a polgári átalakulásért fogtak fegyvert. A vereség után a magyar hatóságokra várt a feladat, hogy az ország területére érkező felkelőket kinyomozza és kiszolgáltatassa. Az eredmény hasonló volt az előzőekhez, de a hangulatot Vay Miklós királyi biztos utasítása jellemzi a legjobban. Vay csak azoknak a lengyeleknek az elfogását rendelte el, akik nálunk a „pártütés” szellemét terjesztik, míg másokat „barátsággal és részvétellel” kellett fogadni. A felkeléssel egyidejű galíciai parasztlázadás ugyan aggasztotta a magyar nemesiséget, de ez semmivel sem csökkentette a lengyel menekültek iránt tanúsított magatartásukat.

1848 márciusában a nálunk élő lengyelek is lelkesen fogadták a magyar forradalmat, az első felelős magyar kormány megalakulását. A pesti lengyelek fáklyás felvonulással köszöntötték a magyar fővárosba érkezett és a magyar kormánnyal kapcsolatot tartó galíciai lengyel képviselőket. Márciusban Bécsben is kitört a forradalom, s az októberi vereség után, annak lengyel résztvevői szintén Magyarországra jöttek, az elbukott poznani felkelés menekültjeivel együtt.

A hazánkba érkezett lengyelek elsősorban a saját hazájukra gondoltak: alkalmat és eszközt láttak a magyar forradalomban, hogy megfelelő pillanatban kiterjesszék a függetlenségi harcot Galíciára és a másik két övezetre is. Wysocki – akinek parancsnoksága alatt lengyel légió alakult –, Dembinski, Bem és csaknem húsz ezer lengyel ezt a vágyat táplálta magában, ám a Czartoryski-diplomácia – közvetítő tárgyalásaival – a magyar szabadságharcnak is igyekezett segíteni.

1848 és 1849 forradalmainak veresége csak átmenetileg csendesítette le a lengyel függetlenségi mozgalmakat. Orosz-Lengyelországban 1863-ban robbant ki felkelés a cári rendszer ellen, s abba bekapcsolódott a magyar emigráció is. Több száz egykori magyar szabadságharcos küzdött a lengyel felkelők között, s az ő soraikat erősítették a rokonszenvező magyar ifjúság tagjai. A bukás után ismét hazánkban keresztül menekültek Párizs és London felé a lengyel felkelők (mintegy négyezer ember). Sorsukon a magyar társadalom újra gyűjtésekkel és jótékonyosági bálokkal próbált javítani.

Kivándorlás a századfordulón.

A 19. század utolsó évtizedeiben már más irányt vett a lengyelek ideáramlása. A megszállt lengyel területeken az ipari fejlődés, a mezőgazdasági nagyüzemi gazdálkodás előretörése – az 1864. évi cári jobbágyfelszabadítási törvény ellenére – egyre nagyobb tömegeket kényszerített szülőföldjük elhagyására. A lengyelek milliói távoztak a történeti Lengyelország területéről megélhetést és munkaalkalmat keresve Európában és Amerikában. Így alakult ki az Egyesült Államok 8 milliós, Franciaország 750, Kanada 300, Brazília 400, Argentína 120, Ausztrália 50 ezres lengyel népessége, de Belgiumban is 30 ezer fölé emelkedett a lengyelek létszáma. A galíciai területekről szintén sok munkanélküli vándorolt el, mert az ausztriai és csehországi ipartelepek csak korlátozott mértékben fogadtak be őket.

Hazánk területét a lengyel munkanélküliek első hulláma az 1880-as években érte el. Az olcsó munkaerőt Budapest nagy építkezései és a kibontakozó nagyipar foglalkoztatta. A fővároson kívül Kassán, Miskolcon és több ipari városban alakultak lengyel koló-

niák: ezek lakóit – az 1890-es évektől – nyaranta 8-10 ezer lengyel mezőgazdasági idénymunkás egészítette ki. A századforduló éveiben a magyarországi lengyel szociális emigráció létszáma állandóan változott, arra erősen kihatott a hazai munkaerő-szükséglet, a lengyel területekről való elvándorlás üteme és a tőlünk való továbbvándorlás. A Magyarországon élő nemzetiségekhez viszonyítva a lengyelek létszáma eltörpült, mint ahogyan elenyészőnek bizonyult az európai és az amerikai lengyel kolóniákhoz képest is. Az 1900. évi népszámláláskor a történeti Magyarország területén 50 182 lengyel élt (Budapesten 3789), Horvátországban és Szlovéniában 26 834 lengyel települt meg ideiglenesen. 1910-ben Budapesten már 18 573 lengyelt számláltak össze, az ország területén összesen 36 524 volt a számuk. A trianoni békeszerződés után, 1920-ban a népszámlálás az akkori ország területén csak 8748 lengyelt vett számba, közülük 1107 lakott Budapesten. A feltűnő létszámcsökkenés oka részben a területelcsatolás, részben a nagyarányú visszatelepülés (repatriálás) volt.

A feldarabolt Lengyelország történetében az első világháború hozott fordulatot. Wilson amerikai elnök 1918-ban az amerikai békeelgondolásokat egybefoglaló 14 pontjában a független lengyel állam létrehozása mellett foglalt állást. 1918 februárjában Szovjet-Oroszország elismerte az orosz, német és osztrák fennhatóság alól felszabadult Lengyelország függetlenségét. Az ország határait, bár ideiglenesen, a versailles-i békeszerződésben állapították meg. Lengyelország újjászületése után nagy számban tértek haza az emigrációba kényszerített lengyelek.

A Budapesten élő lengyelek három ipari körzetben, Csepelen, Angyalföl-

dön és Kőbányán telepedtek le, elsősorban az iparban dolgoztak. Kolónia valójában a falusias jellegű Kőbányán alakult ki, ahol a kőbányákban, a porcelángyárban és a sörgyárakban dolgoztak. A laza szerkezetű településen valóban egymás közelében laktak, ezért könnyebben jöttek létre egyházi, kulturális és segélynyújtási szervezetek. Ezek nem alakultak ki Angyalföldön és Csepelen, a tipikus munkáskerületek zsúfolt lakáslehetőségei, az igazi nyomornegyedekre jellemző környezet ugyan erősítette az egymáshoz tartozást, de a kolóniákra jellemző lehetőségeket nem biztosított. Itt vagy felszívódtak a környezetben, vagy gyorsan elmenekültek. Ezekből a városrészekből formálódott ki a nagyobb létszámú – Amerikába történő – továbbvándorlás. A kőbányai lengyel kolónia stabilnak bizonyult, hiszen innen sok lengyel – nem költözve el Kőbányáról – Budapest különböző vállalataihoz járt dolgozni. A trianoni népszámláláskor az 1107 fővárosban élő lengyel majdnem mindegyike Kőbányán élt.

A nálunk otthonra talált lengyelek számos kulturális egyesületet alapítottak. Például 1883-ban Kőbányán alakult meg a Budapesti Lengyel Egyesület, 1895-ben a Sylva Munkásképző Egyesület, de a legkülönbözőbb helyeken alakultak lengyel klubok, vendéglők, és olyan helyek, amelyek valóban összefogó és találkozóhelyek lettek. A magyarországi lengyelség kettős volt: a honos lengyelség – a felvidéki zárt települések, a magas lengyel értelmiség vagy a lengyel arisztokrácia – és a szociális emigráció alapjaiban különbözött egymástól. Az első gyökerekkel rendelkezett, míg a másik ideiglenesnek tekintette a Magyarországon való tartózkodást. Volt közöttük kapcsolat, de nem erős, a kolóniát viszont a zártság jellemezte.

A századforduló éveiben – a lengyel függetlenségi szervezkedésekkel párhuzamosan – Magyarországon is a legkülönbözőbb megnyilvánulások jelezték a magyar–lengyel értelmiség és ifjúság közeledését. A magyar–lengyel baráti társaságok történetében fordulópontot jelentett az 1910-ben megszervezett Magyar–Lengyel Egyesület színre lépése. Ebben elévülhetetlen szerepet játszott – később még több egyesület létrehozásában is – Miklóssy Ferdinánd Leó (1889–1968), aki 1905-ben bekapcsolódott a lengyel függetlenségi mozgalmat támogató magyar ifjúsági akcióba. Ifjú újságíróként 1903-ban, 1909-ben, 1910-ben megszervezte a lengyel nemzeti manifesztációkra kiutazó magyar küldöttségeket, ő fogadta 1908-ban és 1912-ben a Budapesti Nemzetközi Vásárra érkező lengyel küldöttségeket.

Az 1910-ben megalakult Magyar–Lengyel Egyesület első elnöke báró Nyáry Albert (1871–1933) jeles történész és festőművész volt, majd e tisztségben Csekonics Iván báró (1920–1924 között varsói magyar követ), Széchenyi Károly gróf, Supka Géza író követték, míg a titkári tisztséget – több mint húsz éven keresztül – Miklóssy Ferdinánd látta el. Valójában ez az egyesület alakította meg 1914-ben – a világháború kitörése után – a Lengyel Katonai Bizottságot (ennek is Miklóssy volt a titkára), amely magyar földön közel ezer önkéntest toborzott a Lengyel Légiónak részére, mindvégig József Pilsudski mellett harcoltak a lengyel függetlenségért. Ezek az önkéntesek alakították meg 1920-ban – Miklóssy Ferdinánd elnökletével – a Lengyel Légionisták Egyesületét.

A Magyar–Lengyel Egyesület tevékenységének köszönhető, hogy a törvényhatóságok és a magyar parlament történelmi nyilatkozatban foglalt

állást a lengyel államiság helyreállításáért. Ezekben az években a Magyar–Lengyel Egyesület vállalt el minden feladatot, ami a két nép kapcsolatait érintette. 1920-ban megalakult a Magyar–Lengyel Gazdasági Kamara, amely gazdasági és kereskedelmi rendezvényeit a Magyar Kereskedelmi Csarnokon keresztül szervezte.

A magyar–lengyel történelmi és irodalmi kapcsolatok feltárásának és ápolásának feladatait vállalta magára az 1924-ben életre hívott Magyar Mickiewicz Társaság. Első elnöke Nyáry Albert báró volt, amely tisztséget 1933-ban Miklóssy Ferdinánd vett át. A társaság a hazai szellemi, művészeti élet kiválóságait tömörítette. 1927-ben megalakult a Magyar–Lengyel Egyesületek Szövetsége, az előbb felsorolt egyesületek szövetsége, amely hivatalos lapja a Magyar–Lengyel Kurir lett. E szövetség nemcsak kiváló lengyel és magyar irodalmi munkákat fordított le a másik nyelvre, de 1926-ban emlékoszlopot állított a mohácsi csatában elesett lengyeleknek, felállította Báthory István lengyel király szobrát, emléktáblát állított Mieczyslaw Woronieckinek, Esztergomban Sobiecki lengyel királynak, 1930-ban a Népligetben felállította a Lengyel légionisták emlékművét, a Nemzeti Múzeum kertjében Wysocki tábornok szobrát, de szerepe volt Bem tábornok szobrának és a Przemysl védői emlékművének felállításában is. 1934-ben a Magyar Cserkészszövetséggel közösen megszervezte a Magyar–Lengyel Cserkészszövetséget, 1938-ban megalakult a Magyar–Lengyel Főiskolai Diákszövetség.

Mindezek ösztönzőleg hatottak a tudományos kapcsolatokra, a közös múlt feltárására. Jeles történelmi munkák jelentek meg, kiváló képzőművészeti kiállítások nyíltak meg Varsóban és Bu-

dapesten. 1930. május 12-én Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Varsóban bejelentette, hogy mindkét fővárosban kulturális intézetet állítanak fel. A budapesti Lengyel Intézet 1939. május 24-én nyílt meg.

Az első világháború után a magyar földön maradt lengyelek – nemzeti hagyományait ápolva – összekötő szerepet töltek be a két nép között egészen a második világháború kitöréséig. Ez a magyarországi lengyel emigrációnak teljesen új és ma már egyre részletesebben feltárt fejezetét jelenti.

Lengyel templom Kőbányán.

Fővárosunk X. kerületében, Kőbányán, a hangulatos Óhegy utca elején áll a lengyeleket Segítő Boldogszöny-temploma. Az első lengyelek az 1870-es években jelentek meg, a kőbányákban kaptak munkát. Településeik így a kőbányák közelében voltak, később a porcelángyárban, a sörgyárban is megjelentek. Megtelepülésük után iskolát teremtettek, előbb „vasárnapi iskola” jelleggel működtek, a templomuk az ún. Conti-kápolna lett, de a századforduló éveiben már – a mai lengyel templom közelében – cölöpfából épült templomot emeltek. Ennek közelében működött az önálló iskola, valamint a lengyeleket összefogó klub és közösségi terem. A lengyelek létszáma 1901-ben Kőbányán megközelítette a háromezretet, 1914-ben – beleszámolva a közeli Pestszentimre, Pestszentlőrinc és Pesterzsébet lengyeljeit is – már tizenötezen éltek itt. Ekkor kezdték szervezni az önálló lengyel gimnáziumot, igaz, ennek helyiségei betagozódtak az 1914-ben alapított Szent László Gimnáziumba. (Hagyományosan a Szent László Gimnáziumban mindig volt lengyel nyelvi oktatás, sajnos az elmúlt években megszüntették.)

A kőbányai lengyelek többsége a téglagyárban, Sorg Antal építkezési vállalkozó cégénél, valamint a környező gyárakban dolgozott. Zömük katolikus volt, bár görögkatolikusok és ókatolikusok szintén szép számban akadtak közöttük. A kőbányai lengyelek első egyesülete is katolikus egyesület volt, az 1880-ban alapított Szent József Gondviselő Egyesület. Nyelvi nehézségek miatt nehezen tudtak beilleszkedni a meglévő egyházi keretek közé, ezért már a századfordulón elhatározták, hogy önálló templomot építenek maguknak. A lengyel hívek anyanyelven elmondott mise után vágyakoztak, így a Budapesten élő József Bilczewski lemergi érsektől kértek lengyel papot. Levelükből kitűnik az az aggodalom, hogy jelentős volt a baptista hittérítés és a szocialista mozgalmak hatására az ateista propaganda. 1880-ban Kőbányán megalakult a Lengyel Szent József Gondviselő Egyesület,

A kőbányai templomépítő mozgalmat 1907-ben a magyarországi lengyel telepeket meglátogató Boleszewski lengyel püspök indította el, s azt a fővárosban élő összes lengyel támogatta, anyagi erejéhez mérten. Vaszary Kolos esztergomi érsek a fővárostól kért telket, ezenkívül 1600 koronát ajánlott fel az építkezésre. A székesfőváros törvényhatósága 1914. július 9-én tárgyalta a kőbányai lengyel templom ügyét, majd 1915-ben az Óhegy utca legelején kijelölte a helyét, s ingyen adta át a telket egy 800 főt befogadó templom részére. Egy feltétel volt, hogy itt magyar nyelven is tartsanak misét, az átadás után már ne használják a Conti-kápolnát. Mint annyi más, ennek megvalósítását az első világháború eseményei késleltették, 1920-ban pedig mintegy harmincezer lengyel

visszatért Budapestről és Magyarországra területéről Lengyelországba. De a megfogyatkozott lengyel telep nem mondott le a temploma megépítéséről. Igaz, még csak 150 ezer korona állt rendelkezésre. Ekkor Danek Vince, a későbbi lengyel plébános az Egyesült Államokban élő lengyelekhez fordult segítségért, s az ő körükben indított gyűjtési akciót. Ennek eredményeként 1925-ben megindulhatott az építkezés, mégpedig Árky Aladár (1868–1932) – nevéhez kötődik több fővárosi templom, így a városmajori és a pasaréti templom tervezése és felépítése – műépítész tervei alapján, Sorg Antal vállalatának kivitelezésében (a munkások zöme lengyel volt). Az építkezés költségeit javarészt az Amerikai Lengyelek Szövetsége állta – ez a szervezet a templomtól nem messze, az Óhegy utca 12. szám alatt képviselőt is fenntartott. Az Óhegy utcai Segítő Boldogasszony-templomot August Hlond (1881–1948) bíboros, lengyel prímás szentelte fel 1930. augusztus 17-én. A templombelső terét magyar és lengyel szentek életéből származó freskók díszítik, a templom művészi üvegablakai is ezt a gondolatot követik. A második világháború éveiben a lengyel emigráció e falak között ünnepelte nemzeti ünnepeit. Még a templom felépítése előtt, 1927-ben megalakult a Szegényház Egyesület, amely a templommal határos telken építette fel az Amerikai Lengyel Egyesületének segítségével. 1932-ben adták át, vezetését a Pozsonyból érkezett Erzsébet-apácák látták el. Ma a templom és az egykori szegényház nagyterme a budapesti lengyelek összefüvetelének központja. A két világháború között a mai Martinovics tér egyik, azóta lebontott épületében működött a lengyelek Hajnal-klubja, ahol kulturális

előadásokat, lengyel ünnepeket, mulatságokat tartottak, az apácák itt szervezték a nyelvoltatásaikat, s a katolikus egyesületek működési tere lett.

A kőbányai lengyel kolónia a második világháború alatt aktívan részt vett a lengyel menekültek megsegítésében, s a templom egyik központja lett a lengyel egyházi emigrációnak. Ma is lengyel nyelvű miséket mondanak vasárnaponként, s ezeken elsősorban a Budapesten szép számban dolgozó lengyel munkások vesznek részt.

Az elmúlt 25 évben a kőbányai lengyelek kisebbségi önkormányzattal is rendelkeznek, sőt 1994-ban ide telepítették az országos lengyel önkormányzatot, épületük az Állomás utcában található, ahol lengyel múzeum és levéltár, valamint vasárnapi lengyel iskola is működik.

Itt kell megjegyeznünk, hogy a Rákosszentmihályi temetőben lengyel parcella is található, amelyet 1942-ben nyitották meg a magyar földre került elhunyt lengyel katonák részére. 1944 márciusában ide temették a német megszállás első napján a Gestapo által a Fő utcai Lengyel Rendelőben meggyilkolt Jan Szrednicki-Kollataj lengyel orvos tábornokot, dr. Kadaffer főorvost, Sikorska lengyel ápolónőt. Azóta a budapesti lengyelek temetőjévé vált.

Irodalom:

- Kovács Endre, *Magyarok és lengyelek a két világháború között*, Bp., 1971.
 Kapronczay Károly, *Akkor nem volt Lengyelország*, Bp., 1992.
 Kapronczay Károly, *Magyarországi lengyelek*, Bp., 1998.
 Kapronczay Károly, *A magyar–lengyel történelmi kapcsolatok évszázadai*, Bp., 2000.
 Kapronczay Károly, *Lengyel menekültek Magyarországon*, Bp., 2009.